

Kvennablaðið kost-
ar 3 kr. innanlands
erlendis kr. 3 60
(1 dollar vestan-
hafs) 1/2 verðsins
borgist fyrirfram, en
1/2 fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Uppögn skrifleg
bundin við árs-
mót, ógild nema
komin sé til át-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi haf
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 13. okt. 1917.

N. 10.

Starfsvið kvenna í heimsstyrjöldinni.

I.

Konurnar og stríðið.

Við lok annars ófriðarársins sagði ame-
riskur maður sem kom til London þetta:
»Ef menn koma til London að kvöldi
dags, þá verða menn ófriðarins varir vegna
hinna koldimmu gatna. Komi menn þangað
í fullri dagsbirtu, þá segja einkennis-
búningar kvennanna frá því að landið eigi
í ófriði«. Það er satt. Það dettur ofan yfir
menn að sjá konur í alls konar einkenn-
isbúningum. Menn verða miklu meira hissa
á því, en að sjá fjölda karlmanna í Khaki,
sem þó ekki bar nú jafnmikið á á götun-
um og fyrstu 7 ófriðarmánudina. Menn
furða sig jafnvel enn þá meira á þessum
einkennisklæddu konum, en á hinum nýju
stjórnarbyggingum, sem alstaðar breiða sig
yfir grasfleti, blómsturbeð og tjarnir í
skemtligörðum Lundúna. Alt þetta talar um
þær breytingar sem ófriðurinn hefir or-
sakað. En augljósasti vottur þess eru konur,
sem gegna karlmanna störfum.

Konur í einkennisbúningum eru alstað-
ar á ferð um göturnar. Þær eru jafn oft
í hjúkrunarkvennabúningi og þær héra
»Khakihúfu« og hermannafrakka með
þeirra hernaðareinkennum. Menn sjá konur
sem vagnstjóra á öllum sporvögnum
og hestvögnum, hittir þær sem lögreglu-
þjóna, gangandi sinn víska gang um lög-
reglustöðvar sínar, þær eru á öllum járn-
brautarstöðvum með póstsekkina, og sem
vagnstjóra, sem keyra hinum stóru vöru-
vögnum frá búðunum, í hverri einustu
götu og á öllum tímum sólarhringsins,
bæði á aðalgötum Lundúna og á öllum
öðrum borgum í Englandi. En það eru
fæstar þeirra, sem menn sjá. Hundrað

þúsund kvenna, sem enga einkennisbún-
inga héra, hafa tekið að sér alls konar
karlmanna störf, eða þá ný störf, sem
stríðið hefir skapað, sem hvorki karlar né
konur hafa haft einkarétt til, en sem konur
nú hafa tekið handa sér.

Máske reyna menn einhverntíma að
skrifa sögu um starfsemi kvenna á stríðs-
árunum, en helmingurinn verður jafnan
óskrifður af öllu því, sem þær hafa unn-
ið þetta 2 1/2 ár til þess að hjálpa, hressa
og hvetja þá menn sem fóru í stríðið, með
því að fylla sæti þeirra og hinar mörgu
þarfir og lífsnauðsynjar, alveg frá fyrstu
dögunum í ágúst 1914, þegar karlmenn
biðu á götunum, klukkutímum saman,
eftir því að verða innskrifaðir, og
konurnar færðu þeim mat og drykk, til
dagsins í 32. mánuðinum þegar 8000
konur höfðu á 72 klukkustundum svarað
áskorun stjórnarinnar um að gefa sig fram
til að starfa í Frakklandi.

Fyrstu ófriðarmánudina, þegar hrisning-
in fyrir stríðinu hafði náð hámarkinu, þá
var þjóðin öll gagntekin af einni aðaltil-
finningu, það var fórnfýsi hennar. Landið
þurfti ekki annað en heimta það, sem það
þurfti með. Það var tilfaldlega greitt. Þessi
ótæmandi fórnfýsi bjargaði þá Stóra-Breta-
landi á þessum hræðilegu fyrstu dögum,
svó þrungnum af angist og kvíða, í stað-
inn fyrir fullkominn hernaðarútbúning,
sem landið átti eftir að skapa. Allar stéttir
karla og kvenna voru jafnfúsar til hvers-
konar starfa og hvers konar fórna. Til
dæmis um það var sagan um gasið, sem
ætti að nota móti hermönnum í bar-
dögum, þá kom gashjálmurinn upp, sem
konur bjuggu til á fáum dögum, og enskir
og franskir hermenn notuðu við fyrstu
gasárásina við Ypres. Á þenna hátt hjálpa-

uðu konurnar með sinni fríviljugu vinnu, til að auka og endurbæta hersveitirnar og nauðsynjar þeirra, eins og þær síðar hjálpuðu til að fylla skörðin með nýjum starfskröftum sem vopnaverksmiðjurnar þurftu með.

Það er þessi saga um alla þessa fríviljugu, hugglöðu og áköfu starfsemi fyrir stríðið, sem hundrað þúsund konur hafa unnið í skrifstofum, spítölum, herbúðamatsölunum við orrustuvellina og í vopnaverksmiðjunum, sem jafnan verður óskrifuð. En út af þessari fögru hrifningu vóx fram reglubundin kvenna-starfsemi í þjónustu ríkisins, sem nákvæmar skýrslur eru til yfir, svo um það má ritn nákvæma sögu. Konurnar hafa unnið *óbeinlínis* fyrir stríðið með því leysa þúsundir manna frá þeirra borgaralegu störfum, og *beinlínis* á þremur lífsnauðsynlegum starfsvæðum: jarðrækt, skotfæratilbúningi og í spítölum hersins allstaðar í heiminum.

Sérhver skýrsla um starfsemi kvenna síðan stríðið hófst verður ófullkomin þótt hún verði rituð. Vér skulum að eins taka fram skotfæra stjórnina, sem hefir ráðið konur í vinnu þúsundum saman hverja einustu viku. Bæði í landhernum og sjóliðinu fjölgar stöðugt starfandi konum, þó geta skýrslurnar gefið dálitlar upplýsingar þótt ófullkomnar séu. Þær gefa *hugmynd* um eftir hve stórum mælikvarða stríðið hefir krafist starfskrafta kvenna. Það hefir slutt *eina* *miljón kvenna inn í iðnaðinn frá öllum sléttum sem ekki hafa verið þar áður*, auk þeirra 4 *miljóna kvenna*, sem fyrir stríðið höfðu atvinnu við iðnaðinn. Í sumum greinum iðnaðarins er 3—4 falt fleiri konur en fyrir stríðið.

Í allri þjónustu ríkisins, skipakviðunum, hergagnabúrunum og verkstæðum, eru konur 60 sinnum fleiri nú en áður. Hvað konur hafa gert til að losa menn úr atvinnu sinni fyrir herþjónustuna, fram að 3ja ófriðarárinu geta menn sjeð af eftirfylgjandi tölum: Frá bönkum og fésýslustörfum hafa þær losað 37,000, frá slutningavinnu 41,000, frá ýmsum opinberum embættum og stöð-

um 117,000. Að eins í flotahöfnunum vinna nú 7000 konur, en fyrir stríðið ekki 500, og þær konur sem standa í þjónustu hersins teljast í tíu þúsundum.

En engar skýrslur geta gefið nokkra hugmund um hversu fjölbreytt og árið-andi þau störf eru, sem konurnar ensku hafa tekið að sér, og heldur ekki um þá breytingu á lífi þeirra, sem orðin er vegna stríðsins. Stríðið hefir ollað meiri hreytingu á þeirra hógum en karlmannanna. Því þótt karlmennirnir hafi uppfyllt þá skyldu, sem allsstaðar í heimi á öllum tímum hefir hvílt á þeim, þá hafa konurnar alveg óundirbúnar orðið að taka margt og mikið að sér, sem engan hafði áður dreymt um, að nokkurn tíma yrði af þeim heimtað.

»Pegar eg lít til baka, og minnst þess hvernig eg áður grét af örvæntingu við þá tilhugsun að þurfa á hverjum morgni að fara snemma á fætur og vera allan daginn á fésýsluskrifstofu, þá er mér nú næstum því óskiljanlegt hvernig eg gat verið svo heimsk«, skrifar ein ensk kona. »Það var mjög hressandi að sjá hvað karlmennirnir þar gátu verið árvakrir og hugsunar-samir að hjálpa okkur, og leiðréttu villurnar hjá okkur«. Þannig hefir stríðið gjörbreytt hundruðum af konum, sem engin önnur breyting hefði nokkurn tíma getað rekið út af hinni sléttu lífsbraut sinni.

Hér skal að eins nefna fáeinar atvinnugreinar, sem konurnar hafa unnið við, frá því að standa fyrir barnahælum og til þess að fella tré í skóginum, mundi verða heillangur listi. Þær vinna í bönkum og fésýslum, í spítölum og herbúðunum, á skipasmíðaverkstæðum og járnbrautarverkstæðum og höfnum, að búnaði, jarðyrkju, í námum og vélaverkstæðum. Margt af því var fyrir stríðið bæði unnið af konum og körlum, en margt er líka líkamlega óþægilegt, og margt mjög erfitt líkamlega. Verksmiðjuskýrslurnar lýsa því aftur og aftur hvaða hæfileika konur hafi við vinnu sína þar, til að seiglast og þola áreynsluna og þreytuna. Þessi seigla er af sömu rótum

runnar og sá andi, sem heldur mönnunum uppi á orustuvöllum.

Verkakvenna-„klúbbar“.

(Niðurl.)

Fyrirmyndir norsku klubbanna eru sænskir verkakvennaklúbbar. Skulum vjer fyrst tilnefna »Tolfternes Samkvem«, sem Ellen Key stofnaði um 1896. Er það 12 félög verkakvenna með 12 meðlimi í hverju þeirra. Fyrir hverri »Tylft« stendur ein ung mentuð kona, sem af frjálsum vilja hefir tekið þetta að sér. Kemur hver Tylft saman eitt kvöld í viku, og hafa þá vinnu sína með sér, sauma eða þrjóna. Forstöðukonan veitir þeim tilsögn í handavinnunni. Stundum eru þar lesnar hátt góðar bækur, ýmist í bundnum eða óbundnum stíl. Fyrirlestrar um ýms efni eru þar og oft haldnir og einng skemt sér með söng og dans, og svo drukkið te eða kaffi með smurðu braudi.

Árið 1904 var eg svo heppin að vera boðin á »Tylftanna« fyrsta vetrarfund í október. Þessi fundur hafði það til síns ágætis fram yfir aðra fundi, að allar »Tylftirnar« voru þar saman komnar með forstöðukonum sínum, í fyrsta sinni á þeim 10 árum sem félagsskapurinn hafði staðið. En það var líka af sérstökum hátíðabrigðum, því þá um kvöldið ætluðu þær að »fíra« Ellen Key, stofnanda félagsins, sem þá ekki hafði komið til Stokkholms í heilt ár, og aldrei hafði komið á fund fyrri með öllum Tylftunum. Hún hélt fyrirlestur, eða ræðu til þeirra þar um kvöldið, og á eftir töludu margar þessara verkakvenna, sumar mjög laglega. Allar þökkudu þær Ellen Key fyrir stofnun félagsskaparins, og hinar mörgu ánægjustundir, sem þær hefðu haft af honum, og margvíslegt gagn og þroska. Síðast um kvöldið þegar farið var, stóð Ellen Key við dyrnar og kvaddi hverja einustu stúlku með handabandi. Margar þeirra voru með tårin í augunum og allar létu þær í ljósi þakklæti sitt til hennar,

virðingu og aðdáun. — Ellen Key gat þar sjálf séð að fræ það, sem hún hafði lagt í jörðina fyrir 10 árum hafði skotið sterkum greinum.

Annar verkakvenna-klúbbfélagsskapur í Svíþjóð er í »Hem för Arbeterskor«, eða stendur í sambandi við það. Klúbbarnir eru margir og halda allir til í þessari byggingu. Þeir voru opnaðir á árunum 1890 og hafa samkomur einu sinni í viku, í skemtilegum herbergjum, þar sem er nóg af blöðum og tímaritum. Ýms listaverk eru þar til prýðis, hljóðfæri og fl. sem til skemtunar má verða. Aðrar verkakonur, hafa einnig aðgang að þessum fundum, þótt ekki séu þær »Klúbba-meðlimir, ef þær borga 10 aura í hvert sinni. Þar eru líka haldin ýms námskeið og við mánaðarsamkomurnar, sem ætíð eru fjölsóttar og fjölbreyttar eru haldnir fyrirlestrar, og umræður á eftir o. fl.

Í Þýzkalandi, höfðu velferðarnefndirnar, sem víða voru við verksmiðjurnar fyrir stríðið, komist mjög langt í þessum efnum. Þar komust líka klúbbarnir mjög fljótt á fót í sambandi við verkakvennaheimili. Stofnendurnir, sem komu þessu á fót í fyrstu, um 1890 voru margir þektir menn og konur í Berlín, þar á meðal Alice Salomon. Þessu dæmi fylgja margir síðan, einkum ýms kirkjufélög. Þau hafa líka víða gert mikið í þessum efnum, til að bæta siðferðisástand verkalýðsins, en ef til vill hvergi jafnmikið og ýms katólsku félögin í Þýzkalandi. —

Þótt aðferðirnar með þessa klúbba eða félög séu mismunandi í mörgum löndum þá er þó aðaltilgangurinn sá sami: Að opna þeim, sem engin heimili eiga eða heimilispægindi, hæli, þar sem þær í frítínum sínum geti fengið heimilispægindi, mentandi og hollar skemtanir, og tækifæri til þekkingar og fróðleiks í ýmsum greinum.

Í Helsingfors í Finnlandi voru tveir almennir kvenna-klúbbarnir opnaðir 2. apríl 1916 fyrir konur af öllum stéttum. Að stofnun þessara klúbba stóðu flestöll

kvenfélög í borginni, og höfðu þeir kosið sérstaka »klúbb«nefnd, sem stjórnar klúbbunum og leiðir þá. Þeir eru opnir á hverju kvöldi frá kl. 7—10. Klubbarnir eru haldnir í vinnustofum, sem kvenfélögin eiga ráð yfir, þótt húsnæðið sé ekki flint þá er alt vistlegt og skemtilegt þar inni, borðin dúkuð, og blóm í vösum til að gera útlitið vinalegt. Þar sitja konur ýmist með sauma sína og aðra handavinnu, eða lesandi bækur, blöð eða tímarit. Við og við hljómar söngur, sem allir, sem vilja taka þátt í. Á sunnudögum er skemtiskráin fjölbreytt, söngur, hljóðfærasláttur, upplestur, o. fl. Fjórum sinnum í viku getur hver sem vill verið með í leikjum, sem kvenstúdentar standa fyrir. Te fæst jafnan með smurðu brauði, fyrir 25 aura skamturinn.

Þessir klubbar eru aðallega ætlaðir einstæðum konum sem vinna fyrir sér, en hafa ekki efni á að fá nein heimilisþægindi fram yfir það allra nauðsynlegasta.

Hér heima erum við nú að byrja að eignast kvennstúdenta. Margar þeirra halda ekki áfram neinu sérnámi, heldur taka ýms lífsstörf fyrir. Sumar halda auðvitað áfram og árlega fara nokkrar að bætast við í hópinn. Á þann hátt koma hér smámsaman upp mentaðar konur í ýmsum greinum, og er það vel farið, því þess hefir sannarlega verið stór þörf fyrir löngu. Væri það nú ekki ánægjulegt hlutverk, að þessar »stúðinur« okkar kæmu upp vísi að líkum félagsskap milli sín og verkakvennanna, og hér hefir verið skýrt frá? Reyndu að »brúa« dýpið, sem oft er milli verkalýðsins svo kallaða og hins mentaða lýðs.

Carmen Sylva.

Elisabet Rúmeníu drottning.

I.

Elisabet Rúmeníu drottning var ein af merkilegustu konum vorra tíma, og fregn-

in um dauða hennar í fyrra kom mörgum óvart, því þótt hún væri komin hátt á sjötugs aldur, þá var hún enn þá svo ung í anda að mönnum fanst hún mundi eiga mikið eftir ólifað. Menn gátu varla hugsað sér að »Carmen Sylva« væri horfin.

Með Elisabetu drottningu, sem undir dulnafninu Carmen Sylva hafði unnið sér heimsfrægd í bókmentasögunni, hefir hin rúmenska þjóð átt að baki að sjá sinni ástfólgnu drottningu og móður, og samtíðin einni af sínum sjaldgæfustu tignarkonum. Hún hafði sem drottning unnið ást og virðingu þjóðar sinnar fyrir sína ópreytanlegu umhyggju fyrir velferð hennar, og sínu hvíldarlausu starfi fyrir framförum þessa nýja fæðurlands síns, í andlegu og efnalegu tilliti, þjóðinni og landinu vígði hún sína bestu kräfte, og sína göfugu og hugsjónaríku starfsemi.

Elisabet drottning var tædd prinsessa af Wied. Hún fæddist 1843 í Neuwied. Hún var dóttir Hermanns fursta frá Wied og Maríu prinsessu frá Nassau. Margir frændur hennar voru gáfumenn, alþekktir fyrir vísindalegar rannsóknir, og listamannaæðli sitt og hæfileika. Með réttmætu stolti gat Carmen Sylva í einu af kvæðum sínum sagt: »Ettfaðirinn hefir eftirlátið oss hörpu sína í arf, sem gengið hefir mann frá manni eins og hljómríkur arfur«. Uppeldi sitt, segir hun síðar á æfinni að hafi verið »spartverskt«. Kenslukonur og kennarar hennar, sem fyrst höfðu með uppleddi hennar að gera, öldu hana upp svo stranglega, að henni fanst jafnan allar æskuminningar sínar sorglegur tími. Foreldrar hennar lifðu mjög einföldu og reglubuudnu lífi. Þegar fjölskyldan safnaðist saman við máltíðarnar, þá fengu börnin að eins að hlusta á tal eldra fólksins, sem venjulega var um mjög alvarleg efni, bókmentir, líffræðileg og heimspekileg efni, o. s. frv. Maður sem þekti hana, sem barn, hefir líka sagt, að hún væri þá óttalega alvarleg.

Elisabet frá Wied hefir verið kölluð »Rínardóttirin«. Þessu hugmyndaríka og tilfinningasama barni var þetta volduga

fljót, sem Viktor Hugo hefir kallað »helju- og hugsanafljótið«, ótæmandi uppspretta til óteljandi hugsana og drauma. Hún gat séð fljótið úr hallargluggunum, sem liðaðist eins og silfurband gegnum nágrennið, og með því fylgdu sögur og æfintýri, kvæði og minnismerki og gömul siðmenning alt frá Rómverja tímum. Djúp áhrif höfðu einnig stóru skógarnir kringum höllina Monnepos á hina ungu, uppvaxandi skáldkonu, þar sem hundrað ára gamlar eikur mynduðu volduga hvelfingu, fulla af blómskrúði og næturgalasöng. Hún segir líka í einu af kvæðum sínum, að hér hafi hún fundið það nafn, sem hún síðar gerði svo frægt í bókmentunum: »Carmen, sönginn, Sylva, skógin«.

Það fólk, sem síðar á æfinni kyntist Elisabetu Rúmeníu drotningu, dádist jafnan að þeirri siðfágun og menningu, sem ætíð kom í ljós hjá henni, jafnvel við stutt samtal. Ástæðan til þess var hið alvarlega og veigamikla uppeldi, sem hún fékk á æskuárunum. Hún eyddi öllum tímanum við alvarlegt nám. Hin unga prinsessa var mjög gáfuð og námfús. Samhliða því að hún fékk beztu kenslukonur og kennara í ýmsum greinum, tók faðir hennar að sér uppeldi hennar, frá því hún var þrettán ára, og leitaðist við með alvarlegri kenslu í heimspeki, að vinna móti hennar of mikla ímyndunarafli. Hann tók hana með sér á morgnana langar skemtigöngur og skýrði þá fyrir henni skoðun Kants, Fichtes og Schlegels. Hann var sjálfur ágætur málari og dráttlistarmaður, sem hann líka veitti henni tilsögn í. Hún hafði óvenjulega tungumála-þekkingu og talaði til fullnustu bæði frönsku, ensku og ítölsku, og kunni auk þess latínu. Hún var um tíma við rússnesku keisarahirdina og lærði þá rússnesku, og sænsku lærði hún einnig, er hún heimsótti frændfólk sitt í Svíþjóð, því Sofía drotning Óskars konungs II. var hálfsystir móður hennar. Hún las þá Friðþjófskvæði Tegnér's á frummálinu. En rúmenskan varð þó seinna móðurmál hennar, þegar hún var orðin drotning þar í landi.

En auk þess sem hin unga prinsessa var svo óvenjulega gáfuð og mentuð þá var hún einnig óvenjulega hjartagóð. Hún fékk einnig sem barn að fylgja móður sinni til allra þeirra góðgerðastofuana sem furstafrúin kostaði og verndaði, og þaðan liggja upptökin að hinum stórkostlegu mannúðar fyrirtækjum og starfsemi, sem Rúmeníu drotningin síðar stofnaði og vann að.

Árið 1862 var Elisabet prinsessa boðin til konungshirðarinnar í Berlín, þótt um það leyti þar væri allur gleðskapur bannaður, vegna dauða Friðriks Vilhjálm's IV. Þá sá hún í fyrsta sinni Karl fursta frá Hohenzollern-Sigmaringen, sem tólf árum síðar varð maður hennar. Það hefir verið talað mikið um þenna fund þeirra, af því að hún af hendingu hrasaði í stigarim, og hefði fallið niður, ef furstinn, sem var þar nálægt, hefði ekki rétt henni hendina. Enginn hefði víst munað eftir þessu litla æfintýri, ef faðir hennar hefði ekki gert það kunnugt með eftirfylgjandi fyndnum orðum í bréfi til hennar: »Þú gengur nú í gegnum þinn fyrsta reynsluskóla í hæstu stéttunum, þar sem hver allra minsta hrösun aldrei fyrirgefst. Við hirðina verða menn að læra að stjórna fótum sínum til þess að missa aldrei jafnvægið, og falla ekki út fyrir tröppurnar«.

Sorg og dauði heimsóttu einnig furstaheimilið í Wied, yngsti sonurinn Othan fursti dó eftir langan sjúkdóm, og einnig faðir þeirra Hermann fursti, sem þjáðst hafði af veikindum, dó 1864. Næstu árin ferðaðist prinsessa Elisabet mikið, til þess að drekkja sorgum sínum og auka þekkingu sína. Hún var boðin af ættfólki sínu bæði til hirðarinnar í Rússlandi, og Stokkhólms, sömuleiðis til Sviss. Og um Frakkland og Ítalíu ferðaðist hún einnig á þeim árum. Á þessum ferðum sínum kyntist hún frægum vísinda og listamönnum, sem hún með sínum fjölbreyttu gáfum hafði mikið gagn af. Þannig stundaði hún músik í höfuðborg Rússlands þegar hún var þar, undir hendi Rubinsteins og Clöru Schumann.

Um haustið 1869 giftist hún Karli prins

frá Hohenzollern-Sigmeringen, sem hafði verið kjörinn með þjóðar-atkvæði til konungs í Rúmeníu. Hin unga drottning kom þá með manni sínum í fyrsta sinni í þetta nýja föðurland sitt, og tók við skyldum sínum þar, með þeim alvarlega ásetningi, að vinna sér hylli þegna sinna og uppfylla skyldur sínar eftir megni. Henni tókst brátt að ná trúnaði þeirra og hylli til dauðadags, vegna hennar óþreytandi starfsemi fyrir velferð lands og lýðs.

Drottningar-skyldur sínar skoðaði hún jafnan mjög háleitar. Það veglegasta, sem hún gat hugsað sér var, sem hún segir í einu af hennar fallegustu kvæðum, að kallaast »móðir föðurlandsins«. Í stríðinu milli Rússlands og Tyrklands 1877—1878, þegar Rúmenía barðist fyrir sjálfstæði sínu, þá ávann drottningin sér þetta virðingarnafn. Það hefir verið sagt, að að eins sjónarvottarnir, að hinu óþreytandi stórkostlega starfi hennar þá, án þess hún unni sjálfri sér nokkurrar hvíldar, gætu metið að fullu hinar hvíldarlausu starfsemi hennar fyrir þetta nýja föðurland. Til minningar um það létu eiginkonur og ekkjur herforingjanna reisa standmynd af henni, þar sem hún réttir helsærðum hermanni bikar af vatni, sem þakklætisvott fyrir alla umhyggju hennar fyrir sjúkum og særðum hermönnum. Carmen Sylva þakkaði gjöfina með þessum fallegu orðum:

»Þessi gjöf er minnismerki yfir þeim þjáningum, sem hefir dregið okkur allar saman, og gert okkur að óaðskiljanlegum systur. Þessi marmara-mynd sýnir ekki einungis mig, hún sýnir alla þá meðal yðar, sem hafa gefið sömu fórn, með sama kærleika og sömu sjálfsafneitan. Því mín störf hefðu verið alt of máttlaus og lítil, ef við hefðum ekki öll unnið saman sem einn andi, og einn líkami með sömu hugsun og með sama takmarki fyrir augum. Þessi stytta skal vera minnismark yfir öllum rúmenskum konum, sem eins og kappar vorir hafa uppfyllt skyldu sína við föðurlandið«.

Lögverndun barna.

II.

Oft dugar að gefa alvarlega áminningu og koma oft á heimilið. Sumstaðar hefir þetta samt orðið árangurslaust. Þó getur enginn sagt að við förum hart eða vægðarlaust að. Til eru heimili, sem við höfum strítt við árum saman, áður en þau voru talin vonlaus, og börnin eru tekin þaðan fyrir fullt og alt. En svo kemur oft ýmislegt fyrir, sem er svo hræðilegt, að menn verða þegar að taka í taumana.

Því fer betur að strangasta ákvæðið í þessum lögum, það að foreldravaldið sé brotið og tekið af þeim, er sjaldan notað. Eg man að eins eftir að það hafi komið tvisvar sinnum fyrir. Eftir nýju hegningarlögunum getur annað hjónanna heimtað skilnað, ef hitt hefir verið dæmt til að missa alt vald yfir barninu, og þetta gerir lögráðanefndina enn þá varfærnari. Þó kemur það fyrir, að bjarga verður börnum og heimilum, þótt það foreldranna, sem sekt er, verði fyrir réttmætri hegningu.

Loks eru til foreldrar, þótt, sem betur fer, fáir séu, sem bókstaflega gera alt til að losast við börn sín. Þau nota allskonar aðferðir, stundum baktala þau börnin og stundum sig sjálf. En hvernig á að finna hvað satt er í því? Hvað er lygi og hvað er sannleikur? Þarna standa lögin, og þeir sem eiga að nota þau, sorglega ráðalaus, og velferð barnanna er þá það eina, sem hugsa verður um.

Lesi menn hagskýrslurnar, þá sést fljótt, að lögráðanefndirnar hafa miklu oftast haft fyrir sér sakborna drengi en stúlkubörn, enda er það eðlilegt. Telpurnar eru meira notaðar til heimilisvinnu og eru meira við heimilin bundnar en drengirnir, sem mest fá að sjá um sig sjálfir í fríttímum sínum. Af þessu leiðir götullif, betl og huupl. Gallar telpnanna eru oftast ósiðsemi og koma ekki í ljós fyr en þær fara að eldast.

Eftirtektarvert er, hversu margir foreldrar eru athugalausir um eldri drengina. Þeir geta oft verið burtu frá heimilinu svo dögum og nóttum skiftir, án þess að foreldrarnir verði neitt órólegir. En svo kemur það einnig allost fyrir, að áhyggjufullur faðir eða móðir koma sjálf upp á skrifstofu lögráðanefndarinnar og biðja um að hún reyni að tala um fyrir hinum óartarlegu börnum þeirra, sem þau ráða ekki lengur neitt við. — Stundum koma börn og biðja um að vera tekin frá foreldrunum, af því að þau eigi svo bág, eða eldri börn, sem lögráðanefndirnar hafa áður hjálpað, biðja um að litlu systur þeirra sé hjálpað.

Tilkynning.

Nýjar vörur í verzl. Edinborg,
Hafnarstræti 14.

Glervörudeildin.

Glasskálar, margar stærðir og litir
Blómapípur
Blómsturskálar
Piparkallar. Puntupottar
Bollapör, ótal tegundir
Diskar, djúpir og grunnir, feikna úrval
Matarstell
Pvottastell
Sykurker. Rjómakönnur
Kerti. Spil
Ferðakistur. Ferðatöskur
Emaileraðar vörur, allar mögul. teg.
Köku-, Búðings- og Ísform í ótal
myndum og margt, margt fleira

Vefnaðarvörudeildin.

Cheviot frá 5,75—16,50
Taftsilki svört og mislit
Enskt vaðmál, margir litir
Svart pilsfni, 6,75 metr.
Kjólatau úr ull og hómull
Morgunkjólatau. Tvisttau
Flunnel, hvítt og mislitt
Léreft frá 0,40—1,20 metr.
Vaðmálsvendarléreft
Karlmannanærföt. Axlabönd frá 1,25
Vefjargarn, hvítt og mislitt
Gardinutau, mikið úrval
Kvensokkar úr ull
Barnasokkar. Silkibönd o. m. m. fl.

Lítill ágóði! — Fljót skil!

Verzl. Edinborg.